

2024

PRÆSIDENTVALG

NYHEDSBREV

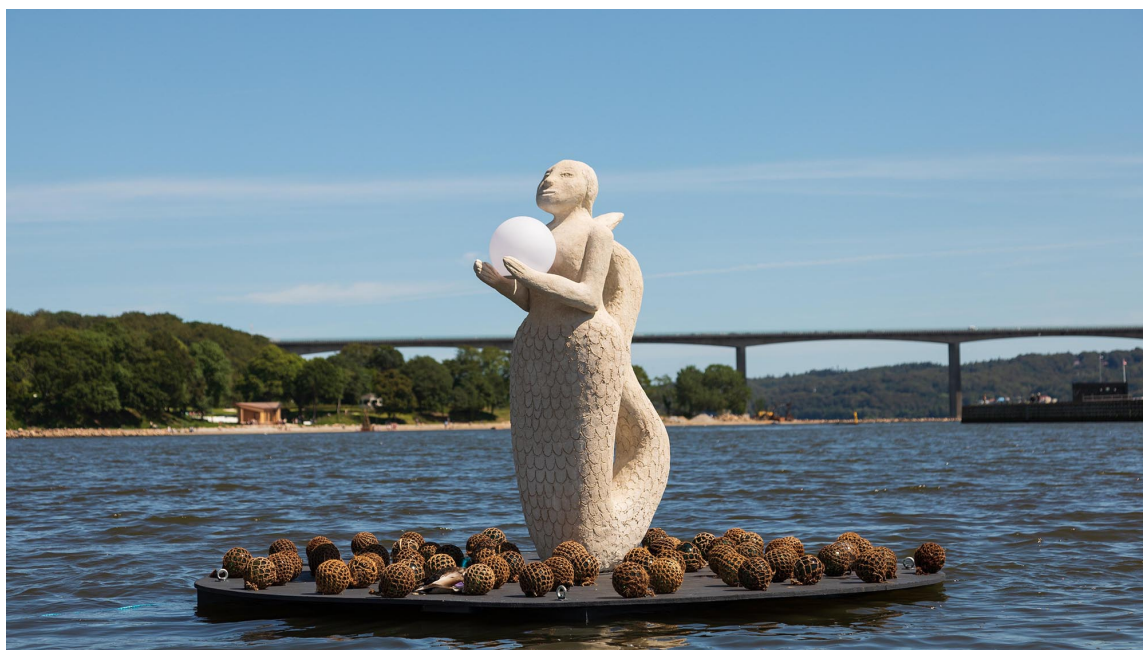
Få den skarpeste dækning af den amerikanske valgkamp i din inbox

Bliv medlem af POV og modtag Annegrethe Rasmussens analyser og reportager fra USA samt **POV Overblik** på mail.

Kun 25 kr/md. – Ja, tak!

Liv & Mennesker · Sundhed | Læsetid 5 min.

Kræftsyg, flygtning, hjertepatient, ramt af PTSD eller ME? Malerier og musik kan måske lære os at leve med barske livsvilkår

Flydende kunst i Vejle Fjord. Foto: David Stjernholm

Charlotte Rørth
04.04.2022

SUNDHED & KUNST // BAGGRUND – 350 patienter skal i et banebrydende nordjysk projekt finde videnskabelig dokumentation for, at kultur kan hjælpe patienter til at komme sig efter alvorlig sygdom. Håbet er, at indsatsen især kan gavne dem, der lider af det hastigt voksende antal sygdomme, man endnu ikke har behandling for, bl.a. ME, Long-Covid og stressrelaterede lidelser som PTSD. Også pårørende kan ifølge overlæge Per Thorgaard få gavn af det, skriver Charlotte Rørth.

× Det handler om mere end smuk kunst på gangene og en skulptur i en forhal på et hospital.

“Smukke rammer i sundhedshuse og hospitaler er meget vigtige, men kunst og kultur har langt større potentiale for både patienter og pårørende”, fastslår Per Thorgaard, overlæge, Aalborg Universitetshospital.

Netop nu er han i gang med at udvælge 350 nordjyske patienter, der efter deres hospitalsindlæggelse skal tilbydes ”kulturmedicin” i fem forskellige nordjyske kulturhuse – blandt andre Musikkens Hus i Aalborg, hos skulptørerne Marit Benthe Norheim og Claus Ørntoft i Mygdal og Kunsten i Aalborg.

“Selve det at lære at leve med sin sygdom er langt mere afgørende for helbredet, end vi aner

Her vil patienter under deres rehabilitering mødes af kunstpræsentationer, musik, foredrag med mere.

“Kunst kan ikke kurere, men det kan være en afgørende faktor i forbedringen af livskvaliteten med en sygdom. Både ved, at patienten selv udtrykker sig, men også ved at være den mere modtagende part”, forklarer Per Thorgaard.

Patienter skal ofte leve med svær sygdom i mange år, og kunst og kultur kan hjælpe med at finde ”det gode liv sammen med sygdommen og de tilhørende ar på sjælen”, uddyber han.

Som forskningsleder har han modtaget en million kroner af Region Nordjylland og Den Nordjyske Kulturaftale og regner med at aflevere en delrapport efteråret 2024. Projektet i Nordjylland er internationalt set unikt og ligger i forlængelse af en større indsats i regionen med store flere projekter, der har fokus på kulturens betydning for sundheden, med et samlet årligt budget på 1,4 million kroner. Hovedparten finansieres af Den Nordjyske Kulturaftale mellem alle 11 nordjyske kommuner, Region Nordjylland og staten, nogle er kun finansieret af regionen.

WHO anerkender

“Det er ikke kunsten i sig selv, der gør forskellen. Det er den interne proces, som den kunstneriske stimulation sætter i gang, der leder til, at patienterne får det bedre. De ændrer oplevelsen af deres egen situation og kan ofte finde bedre livsbalancer med sygdommen”, siger Per Thorgaard.

Kunstnerisk stimulation kan også konkret fremme de fysiske helingsprocesser, men ”selvom sår på huden heler, skal den indre heling også etableres”.

“Og her har man viden om, at kunst og kultur kan spille en afgørende rolle”, fastholder han.

Marit Benthe Norheim har samarbejdet med sin datter, Tonje Therese Norheim, til Vejle Kunstmuseums udstilling "Floating Art", støttet af Statens Kunstfond. Foto: Privat

At der sker noget i os, når vi oplever kultur, er først for nylig blevet alment anerkendt.

I 2020 udgav WHO, FN's sundhedsorganisation, en samlet vurdering af feltet i deres "[Health Evidence Network Synthesis Report 67](#)".

Den viste, at kunst bevisligt blandt andet kan øge såkaldt sundhedsfremmende adfærd, øge omsorgen i den sidste del af livet og især øge trivslen hos mennesker med psykisk sygdom og neurologiske lidelser.

Den nordjyske forskning går et skridt videre og vil fokusere på dem, der har fået en livsforandrende sygdom. Det gælder også dem, der lider af det hastigt voksende antal sygdomme, man endnu ikke har behandling for, blandt dem ME, [myalgisk encephalomyelitis](#), en ofte kronisk, kompleks multisystemsygdom, hvis symptomer minder om Long-Covid.

Acceptere vilkår

For filosofiprofessor Antje Gimmler rækker projektet ud til alle, der lever med sygdom og lidelse.

“Ideelt set kan projektet lære os, at selve det at lære at leve med sin sygdom er langt mere afgørende for helbredet, end vi aner”, siger **Antje Gimmler**, leder af Center for Anvendt Filosofi, Aalborg Universitet.

“Kunsten kan opløse traumer ved at skubbe mennesket ud af sin egen verden og ind i en større sfære med andre orienteringer

At acceptere at der ikke er behandling og/eller, at man er syg resten af sine dage, kræver en eksistentiel omstilling. Den kan kunsten hjælpe med.

“Måske kan vi lære, at det at acceptere kontroltabet og stå ved sin skrøbelighed gør os godt. Det ville være til gavn for os alle, hvis vi kan få en større samtale om det”, uddyber hun og påpeger, at pårørende også bliver direkte påvirket af sygdomme.

Skulpturel sårbarhed

”Den skabende proces har vi brugt til overlevelse”, siger billedkunstner Marit Benthe Norheim, der blandt andet stod bag **Life-Boats**, vartegn for Aarhus Europæisk Kulturhovedstad 2017.

Den 22. april afholder hun som et led i det nordjyske fokus konference i sit værksted sammen med sin datter, komponist Tonje Therese Norheim, der lider af ME. Da skal ansatte i social- og sundhedssektorerne mødes med kunstnere og få ideer til samarbejder.

Sammen har mor og datter selv i flere år arbejdet med et kunstnerisk projekt kaldet ”Hyldest til sårbarheden”. Gennem arbejdet med skulpturer og lydbilleder arbejder de deres ”fortvivlelse, sorg og magtesløshed”.

“Havfruens arkiv” er bygget op af kunstner Marit Benthe Norheim over alle journaler, notater og kvitteringer fra arbejdet med hendes flydende havfrueskulptur, der med sin svingende hale viser, at magt og bureaukrati ikke kan holde hendes livskraft nede. Foto: Privat

På konferencen vil de give erfaringer videre, så andre kan inspireres og ikke alene skabe projekter, der gavner den enkelte udøver, men også kan udtrykke viden om, hvordan det er at være kronisk syg.

“Jeg tror, vi gennem kunst kan formidle en mere ordløs indsigt, som kan give håb til de ramte og deres pårørende, fordi de genkender sig selv og ser, at andre kan leve med de vilkår”, siger Marit Benthe Norheim.

“Mermaids don´t cry, and no one asks why” hedder et af de fælles projekter, Marit Benthe Norheim og hendes datter Tonje Therese Norheim har udført med titel hentet fra en af Tonje Norheims sange. Foto: Privat

Kan opløse traumer

At kunsten konkret kan lære os at kapere livets vilkår, er ikke nyt for Else Marie Bukdahl, dr. phil. fhv. rektor på Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler. Gennem en årrække har hun været tæt involveret i projekter som det igangværende på Udrejsecenter Sjælsmark, ”Ceramic Reliefs”, hvor kunstnere arbejder med keramik sammen med beboerne.

“Kunsten kan opløse traumer ved at skubbe mennesket ud af sin egen verden og ind i en større sfære med andre orienteringer”, forklarer hun.

Når billedkunsten formidler viden på andre måder end ord, kan den ”gøre små nuancer nærværende og vise os aspekter, vi ellers overser”, forklarer hun og mener, at også selve det at få et ”poetisk perspektiv” ind i sit liv kan gøre en forskel.

“Kunsten virker både intenst og stærkt på den enkelte og kan samtidig vise, at man ikke er alene med sine lidelser. De kan deles”, siger Else Marie Bukdahl.

Økonomisk gevinst

Claus Svenstrup er chefkonsulent og ansvarlig for Kultur- og Sundhedspuljen i Region Nordjylland og tovholder for indsatsområdet Sund med kultur i Kulturaftale Nordjylland.

Ifølge ham forbedrer kunst og kultur ”livskvaliteten og oplevelsen af et ophold på sygehus og kan også direkte forbedre patienters rehabilitering”.